

neboť při dnešním badatelském chvatu prostě není možné listovat stovkou základních (a řadou dalších) sbírek a tímto způsobem shromažďovat srovnávací informace. Prostě: dokud nebudeme mít na našich pracovištích dokonalé elektronické katalogy, řekněme stovky základních sbírek (nápěvový a textově normalizovaný), pak jsou v tomto smyslu požadavky na vědecké pracovníky nereálné a nerealizovatelné. Přitom by stačilo v tomto směru aktivovat středoškoláky (zájemce o náš obor), kteří by – třeba v rámci různých „dnů otevřených dveří“ – mohli na zkompletování těchto katalogů brigádnicky pracovat.

Návratem k recenzované práci: závěrečný aparát je poněkud rozpačitý: Nářeční slovník Aloise Gregora je snad praktickou pomůckou, ale k problémům jazykové otázky lidové písně těžko může přinést něco nového; byl-li však kdysi vypracován, bylo by proti smyslu celé věci jej nezařadit. Totéž platí o Věcných a jazykových vysvětlivkách J. Černíka, byť obsahují i zbytečné naivity. Rejstřík lokalit a Seznam zpěváků a zpěvaček jsou (nikoli vinou editorek) v zásadě neúplné, a proto vlastně nepodstatné.

Co je však nejcennějším doplňkem této edice: Seznam všech písní z Kopanic ze sběrů J. Černíka. Když už tedy nebylo možné z finančních, časových a dalších důvodů vydat sbírku v kompletu, tento soupis ji pro zasvěceného odborníka zcela nahrazuje. Editorky zde použily důmyslnou kombinaci textových a tzv. normalizovaných textových incipitů, tj. při abecedním řazení ignorovaly citoslovce, ale přitom je – kvůli konkrétní identifikaci písní – ponechaly v závorkách. Tučně nechaly vysázet incipity písní přítomné edice, obyčejné písmo signalizuje ostatní

Černíkem shromážděný (tištěný, rukopisný) repertoár, který do výběru nebyl pojat.

Tradičně bledá obrazová příloha dokumentuje celou historii Černíkových sběrů: od úpravného rukopisu (zcela v intencích formálních náležitostí Ústavu pro lidovou píseň), přes titulní listy dílčích Černíkových publikovaných prací, po charakteristické obrázky ze života kopaničářských obyvatel a muzikantů.

Závěrem nelze než ocitovat obě editorky: „Je historickým paradoxem, že část Černíkovy rozsáhlé sbírky vychází díky publikační aktivitě brněnského pracoviště EÚ AV ČR, v. v. i., která v posledních dvaceti letech navazuje na progresivní trend z padesátých let 20. století, jenž směřoval k zpřístupnění co největší části písňových fondů...“

Pokračujte v tomto rozkrývání pramenů, milé kolegyně, s dosavadní poctivostí, a konzultujte spolu ediční problémy, jichž je nemálo.

Jiří Traxler (EÚ AV ČR, v. v. i.)

Alexander Mušinka, PODARILO SA. PRÍKLADY ÚSPESNÝCH AKTIVÍT NA ÚROVNI SAMOSPRÁV SMERUJÚCICH K ZLEPŠENIU SITUÁCIE RÓMOV. Vydavateľstvo Prešovskej univerzity v Prešove, Prešov 2012, 198 s., fotografie.–

V České republice každoročně zaznamenáváme několik vln eskalace napětí a averze ve vztahu k Romům. Vzvednutá vlna antickanismu v české společnosti, provázená zfanatizovanými pochody neonacistů

a mediálními kampaněmi, nabádá k zamyšlení: opravdu je česko-romské soužití jen plné napětí a konfliktů? Existují příklady úspěšné spolupráce s povzbuzujícími integračními výsledky? Zajímavým příspěvkem na téma úspěšných aktivit na úrovni samospráv směřujících k zlepšení situace Romů vznikl u našich východních sousedů – na Slovensku. Projekt na toto téma realizoval a autorsky zpracoval sociální antropolog Alexander Mušinka z Prešovské univerzity s finanční podporou Úřadu vlády Slovenské republiky. Na projektu spolupracovalo také OZ Centrum antropologických výzkumů z Prešova spolu s představiteli jednotlivých lokalit.

Úvod knihy zpochybňuje běžná klíše panující o romském obyvatelstvu, na jejichž existenci mají hlavní podíl média, jež vytvářejí mylné přesvědčení široké veřejnosti, že se romská problematika neřeší nebo se dokonce ani nedá řešit. Svoji roli také sehrávají přetrvávající předsudky, mylné představy a stereotypy. Alexander Mušinka nepopírá, že se v některých romských koncentracích na Slovensku situace neustále zhoršuje a to vyvolává dojem, že stav takových míst je do budoucna neřešitelný. Upozorňuje však na to, že opak je pravdou. Řešení „romské otázky“ existuje, avšak pouze tehdy, když si uvědomíme několik zásadních premis a omezení. V první řadě zdůrazňuje, že neexistuje univerzální celoplošné řešení, a proto je třeba ke každé romské komunitě přistupovat individuálně – tedy vytvořit takový model optimálního fungování, který zohledňuje všechny místní zvláštnosti a je ušit přímo na míru. V druhé řadě jmenuje zásadu, že není možné se spoléhat na rychlá řešení, a to z toho důvodu, že vztahy mezi majoritou a minoritou jsou

výsledkem dlouhotrvajícího procesu, během kterého byla často implementována špatná řešení a tuto situaci není možné zvrátit nějakým jednoduchým rychlým řešením; jde o dlouhodobý proces. Jako poslední omezení zmiňuje skutečnost, že v současné situaci neexistuje laciné řešení. Zároveň však upozorňuje, že vyhýbání se řešení existujících problémů mezi Romy a ostatními nás bude v budoucnu stát podstatně více nežli dnes. Autor publikace vybral 21 příkladů dobré praxe ve vztahu k romským komunitám, které se podle všeho vyvarovaly zásadních chyb při realizaci svých interkulturních projektů. Při výběru jednotlivých pozitivních příkladů se především snažil ukázat různorodost přístupů, jejichž společným jmenovatelem je skutečnost, že pozitivní změna je možná. Zároveň vybral takové příklady, které by mohly být aplikovatelné i v jiných komunitách či v jiných obcích. Mezi pozitivními příklady najdeme obce, které přistupují k práci s romskou komunitou komplexně, ale i takové, které se orientují pouze na jednu oblast. Jsou uvedeny i lokality, které mají málopočetnou romskou komunitu čítající několik desítek osob, ale i obce s více než tisícovou komunitou. Publikace ukazuje jak místa s integrovanými Romy, tak i lokality se segregovanou osadou. Teritoriálně se práce pokusila alespoň částečně pokrýt všechny regiony Slovenska. Celkově se jedná o 18 obcí a měst, ve kterých se realizují aktivity, které by mohly být pro jiná místa inspirací, poučením nebo motivací. Jedná se o Čičavu, Drienovec, Hanušovce nad Topľou, Kokavu nad Rimavicou, Lipany, Liptovský Mikuláš, Nitru nad Iplou, Nižný Komárnik, Ostrovany, Pečovskou Novou Ves, Podbrezovou, Rudľov, Rudňany,

Spišský Hrhov, Sveržov, Šimonovce, Turňu nad Bodvou a Žalobín. Jedním z cílů publikace se stalo vytvoření komunikační sítě mezi zainteresovanými stranami, aby se všichni zájemci o danou problematiku mohli snadno zkontaktovat a předávat si zkušenosti.

Po *Atlasu rómských komunit* z roku 2004 a *Správě o životných podmienkach rómskych domácností na Slovensku* z roku 2006, které zrelativizovaly negativistický pohled na vývoj všech rómských společenství na Slovensku, přinesla Mušinkova práce ještě komplikovanější a podrobnější pohled na problematiku. Mušinkova publikace je ukázkou angažované sociální antropologie, zaměřené na aktuální témata v oblasti řešení situace Romů na Slovensku. Obdobná zpráva o dílčích úspěších na poli romské integrace v českých podmínkách doposud chybí.

Renata Weinerová (EÚ AV ČR, v. v. i.)

Gabriela Kiliánová – Eva Kowalská – Eva Krekovičová (editorky), *MY A TÍ DRUHÍ V MODERNEJ SPOLOČNOSTI. KONŠTRUKCIE A TRANSFORMÁCIE KOLEKTÍVNYCH IDENTÍT*. *Veda, Bratislava 2009, 722 s.*–

Úctyhodný svazek je hlavním výstupem centra excelence Slovenské akademie věd, zřízeného v roce 2002 s názvem Kolektivní identity v moderných společnostech – región strednej Európy – Procesy konštruovania, reprodukovania a transformácie kolektivních kategorií a identit. Centrum bylo jedním z historicky prvních šesti center excelence SAV a jeho sídlem

se stal Ústav etnologie SAV. K řešení otázek kolektivních identit tu volně spojilo své síly 27 badatelů z vysokoškolských i akademických pracovišť a z různých oborů. Vedle etnologie a historie tu byly zastoupeny filozofie, germanistika, lingvistika, orientalistika, politologie, religionistika, sociologie a sociální psychologie. Za čtyři roky trvání centra excelence, zkráceně zvaného CE Procesy, zde vznikla řada studií a 16 knižních monografií, z nichž uvedme alespoň E. Krekovič – E. Mannová – E. Krekovičová (eds.), *Mýty naše slovenské* (Bratislava 2005) a V. Krivý – O. Danglová, *Svet mnohých „my a oni“*. Kolektivní identity na súčasnom Slovensku (Bratislava 2006).

Jak editorky předesílají v úvodu, fenomén identifikace a kolektivních identit provázel historii evropského prostoru (a střední Evropy zejména) v minulosti a je aktuální dosud. Je to však problém mnohostranný a proměnlivý geograficky i časově, takže nemůže být zevšeobecněn, ale musí být studován a analyzován v jasně vymezených tematických a časoprostorových souvislostech. Odrazem oněch vymezení je sama struktura knihy.

G. Kiliánová uvádí knihu zasvěceným vhladem do geneze odborného zájmu o studium identit, souvisejícího zejména s novými směry bádání v humanitních a sociálních vědách, které od 80. let 20. století stále víc posunovaly paradigma vědy od studia společnosti ke studiím kultury. V pojetí kultury jako rozdílu vystupují právě otázky identity jako zásadní problém. Metodologicky se moderní bádání (i slovenské) orientuje více na konstruktivistický (instrumentální) koncept kolektivní identity, na rozdíl od dříve uznávaného primordiálního